

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)
«СІМЕЙНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Освітньо-професійна програма Практична психологія
3-й рік навчання, 5-й семестр (для бакалаврів)
Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність
053 Психологія
Освітній рівень
Бакалавр

**Кафедра
та викладач**

Кафедра практичної психології

Викладач: Халько Марина Сергіївна – старший викладач

Лінк на профіль викладача на сайті факультету: https://pf.udu.edu.ua/images/2024_сайт/Халько_Марина_portfolio01.pdf

Лінк на профіль викладача у Google Scholar : <https://scholar.google.com.ua/citations?user=yi4GhRQAAAAJ&hl=uk>

E-mail: m.s.khalko@npu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle (для денної форми навчання):

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання):

**I. Основна
мета/цілі навчання**

Метою викладання освітнього компоненту «Сімейна психологія» є розкриття психологічних особливостей сучасної сім'ї, об'єктивних і суб'єктивних умов її розвитку, роль сім'ї в соціалізації індивіда, озброїти практичних психологів знаннями про причини сімейних криз та сімейних конфліктів і оволодіти техніками надання сім'ї психологічної допомоги.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Сімейна психологія» є: сформувати систематизоване уявлення про еволюцію шлюбно-сімейних відносин; розкрити особливості життєвого циклу сім'ї та закономірності її динаміки; висвітлити чинники та концепції дестабілізації шлюбно-сімейних відносин; окреслити модель психологічно здорової сім'ї.

**II. Місце
навчальної**

Навчальна дисципліна вибіркова

Цикл професійної підготовки

дисципліни в
освітній програмі

III. Обсяг
навчальної
дисципліни

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 3р.10 міс.)</i>	<i>Заочна ф.н. (термін навчання – 3р.10 міс.)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	18	6
<i>Практичні заняття</i>	16	10
<i>Лабораторні заняття</i>	-	-
<i>Самостійна робота</i>	56	78

IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до вивчення сучасної сім'ї.

Тема 1.1. Характеристика сучасної сім'ї.

Зміст теми: Психологічний портрет сучасної сім'ї. Сім'я як мала група. Етапи розвитку сім'ї. Форми існування сім'ї. Сім'я як показник соціальної норми дорослого життя.

Тема 1. 2. Функціонально-рольова структура сім'ї. Типологія сімей.

Зміст теми: Структура сім'ї. Основні функції сім'ї, їх характеристика. Рольова структура сім'ї. Поняття про внутрішньо-родинні взаємини. Сім'я. Родина. Класифікація сімей: нуклеарна, розширена, повна, неповна, змішана (перебудована), розширена (поновлена), прийомна, заміщувальної опіки, пенітенціарна та ін.

Тема 1. 3. Феномен любові.

Зміст теми: Любов і її типи. Джерела і стилі любові. Любов - нормальне почуття адекватної особистості. Причини негативного відношення до себе і до сімейного життя. Причини сімейних конфліктів. Попередження конфліктів між дружиною та чоловіком.

Тема 1. 4. Психологічна готовність молоді до створення сім'ї.

Зміст теми: Любов. Шлюб. Сім'я. Родина. Психологічна готовність до створення сім'ї. Етика сімейного життя. Соціально-психологічна атмосфера сім'ї. Соціальні стандарти сімейного життя. Адаптація подружжя в сім'ї.

Тема 1. 5. Вибір партнера. Мотивація вступу до шлюбу.

Зміст теми: Мотиви створення сім'ї. Вибір партнера. Психологічна сумісність майбутнього подружжя. Шлюбний контракт.

Змістовий модуль 2. Психологічні проблеми сучасної сім'ї.

Тема 2.1. Періодизація сімейного життя.

Зміст теми: Періодизація розвитку сім'ї по життєвих циклах. Виділення окремих етапів розвитку сім'ї по відповідних їм задачах.

Тема 2.2. Специфіка подружнього конфлікту. Розлучення як сімейна криза.

Зміст теми: Причини сімейних конфліктів. Кризи сучасної сім'ї. Способи вирішення внутрішньо-родинних конфліктів. Причини розлучень. Стадії розлучення. Процес розпаду та дестабілізації сімейних відносин. Наслідки розлучення. Шляхи попередження розлучення. Стабілізація сімейних відносин.

Тема 2.3. Психологічна сутність батьківства.

Зміст теми: Національний зміст соціальних ролей «батько» та «мати». Бажання мати дітей. Психологічна готовність до батьківства. Тренінг батьківських навичок. Тренінг батьківської ефективності.

Тема 2.4. Психологічні проблеми взаємин батьків і дітей.

Зміст теми: Психологія Проблема стосунків поколінь. Взаємини в системах «батько - діти», «мати - діти», «батько - мати», «дитина - дитина». Стиль взаємодії. Типи виховання дітей. Батьківський авторитет. Батьківська компетентність.

Тема 2.5. Теорії сімейних систем.

Зміст теми: Теорії сімейних систем. Системний підхід Мюррея Боуена, структурна теорія Сальвадора Мінухіна, експериментальний підхід Вірджинії Сатир та Карла Віттакера, психоаналітична системна терапія Карла Віттакера.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до іспиту, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться на курсі у Moodle:

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання):

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання):

V. Результати навчання

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР4. Здатність продемонструвати знання й уміння професійно допомагати членам подружжя розуміти один одного, будувати конструктивні відносини, вирішувати закономірні проблеми сім'ї; консультувати учасників навчально-виховного процесу щодо побудови розвивального освітнього середовища, становлення особистості учня-дітя та конкурентоздатного вчителя.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії ФК1. Здатність надавати різного роду психологічну допомогу, використовуючи знання з психодіагностики, психологічного консультування, психокорекції, реабілітаційної психології, психології конфліктів, психології розвитку. ФК4. Здатність розробляти тренінги, вести супервізію; створювати певні завдання розвивального характеру; психологічну експертизу ФК5. Здатність організовувати конструктивну взаємодію між психологом та клієнтами та останніх між собою, управляти дискусією. ФК6. Здатність організовувати власну діяльність і поведінку під час безпосередньої взаємодії з клієнтом на сеансі і позасеансних заняттях.

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю: Залік

Методи підсумкового контролю: письмове опитування (закриті та відкриті питання) та 1-не практичне завдання)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль												Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3	Тема 1.4	Тема 1.5	МКР	Тема 2.1	Тема 2.2	Тема 2.3	Тема 2.4	Тема 2.5	МКР	
5	10	5	5	5	20	5	10	5	5	5	20	100

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Підготовка до семінарських/практичних занять.	5	6	30
2	ІНДЗ	15	2	30
3	Модульні контрольні роботи	20	2	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Підготовка до семінарських/практичних занять.	5	6	30
2	ІНДЗ	15	2	30
3	Модульні контрольні роботи	20	2	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

*Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 60. Максимальна кількість балів за екзамен – 40. Разом – 100 балів.

До початку заліково-екзаменаційної сесії (якщо вивчення навчальної дисципліни завершується екзаменом) здобувач повинен набрати мінімум **35 балів**. Цей бал не означає зарахування, він просто дає здобувачеві право скласти екзамен. Якщо здобувач не отримав 35 балів, у наступному семестрі він проходить ці навчальні дисципліни повторно на платній основі.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проєктах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravy-la-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhayla-drahomnaova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

**VIII. Основні
інформаційні
ресурси**

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. – Київ, 2001.
2. Буленко Т. В. Соціально-психологічні основи функціонування сучасної молоді сім'ї / Т. В. Буленко // Науковий вісник ВДУ ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – № 9.
3. Вербець В. В. Соціологія : навч. посіб. / В. В. Вербець, О. А. Субот, Т. А. Христюк. – К. : КОНДОР, 2009. – 550 с.
4. Витакер К. Брак и семья // Семейная психология и семейная терапия. – 1998. – №3.
5. Говорун Т., Кікінежді О. Стать та сексуальність: психологічний ракурс. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1999. – 384 с.
6. Дмитриенко А. К. Социально-психологические факторы ста-бильности брака в первые годы супружеской жизни : дис. ... канд. психол. наук / А. К. Дмитриенко. – Киев, 1989. – 177 с.
7. Затворнюк О.М. Психологія сім'ї./ - К. Слово.2018.
Детальніше: <https://soulbooks.com.ua/ua/p702475736-psihologiya-simyi-zatvornyuk.html?srltid=AfmBOorOrw2uNjp6Z5Zu3qxZ6jJl821xcBFPzwV4OQKrxprPoGs9pQVL>
8. Кісарчук З. Г. Психологічна допомога сім'ї : навч. посіб. : у 3 кн. / З. Г. Кісарчук, О.І. Єрмусевич – К. : Главник, 2006.
9. Козловська Е. В. Психологічна готовність молодого подружжя до гармонізації стосунків : дис. ... канд. психол. наук. / Е. В. Козлов-ська. – К., 2010.
10. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений / Н. Н. Обозов. – Киев : Лыбид, 1990. – 249 с.
11. Психологія сім'ї : навч. посіб. / В. М. Поліщук, Н. М. Ульяна, С. А. Поліщук та ін. ; за заг. ред. В. М. Поліщука. – 2-ге вид., доповн. – Суми : Університет. кн., 2009. – 282 с.
12. Максимова Н. Ю Сімейне консультування : навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 304 с
13. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. / О.А. Столярчук. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2015., 136 с.
14. Торохтій В.С. Психологічне здоров'я сім'ї / В.С. Торохтій. СПб.: Каро, 2009., 275с.
15. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї: навч. посіб. / Луцьк: Вежа Друк, 2015., 364 с.
16. Цільмах О.М. Психологія сім'ї та шлюбу : навч. посіб. / Одеса, 2020.,267 с.

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE.

***Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)***